

ПРЕДСТАВИ И КРИТЕРИИ ЗА АВТЕНТИЧНОСТ В ЕВРОПЕЙСКИТЕ „ИНДИАНСКИ“ ОРГАНИЗАЦИИ

Любомир Г. Кюмюрджиев, , докторант към катедра Етнология, Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Резюме: Статията разглежда дефинирането на *културно-историческа автентичност* сред членовете на европейските „индиански“ организации (наричани още *индианисти* и *евроиндианци*), подходите за търсенето и постигането на тази автентичност в разнообразни аспекти на тяхната дейност, както и в различните типове такива групи. Необходимата за изследването ми информация е набавена чрез включено наблюдение, пряко участие в дейността на „индиански“ дружества у нас и в други европейски страни, разговори и интервюта с индианисти от България, Латвия, Русия, Унгария, Белгия, Чехия, Германия и е анализирана с нужната авторефлексия.

Ключови думи: Културно-исторически възстановки, северноамерикански индианци, автентичност, Европа.

Summary: This paper is related to the topic of my dissertation, which I am currently working on. In it I examine the definition of *cultural-historical authenticity* among the members of European "Indian" organizations (also called *Indianists* and *Euro-Indians*), the approaches to seeking and achieving this authenticity in various aspects of their activities, as well as in the different types of such groups. The necessary information was obtained through included observation, direct participation in the activities of "Indian" societies in Bulgaria and in other European countries, conversations and interviews with Indianists from Bulgaria, Latvia, Russia, Hungary, Belgium, the Czech Republic, Germany – and was analyzed with the necessary self-reflection

Keywords: Cultural-historical reconstructions, North American Indians, authenticity, Europe.

Настоящият доклад разглежда дефинирането на културно-историческа автентичност сред членовете на европейските „индиански“ организации (наричани

още *индианисти* и *евроиндианци*), подходите за търсенето и постигането ѝ в разнообразни аспекти на тяхната дейност, както и в различните типове такива групи. Необходимата информация е набавена чрез включено наблюдение, пряко участие в дейността на „индиански“ дружества у нас и в други европейски страни, разговори и интервюта с индианисти от България, Латвия, Русия, Унгария, Белгия, Чехия, Германия и е анализирана с нужната авторефлексия.

Търсенето на автентичност е фундаментална цел в културно-историческите възстановки (назовавани също с англоезичната заемка „реенактмент“ и по други начини). Да се постигне максимална достоверност е изключително важно както за посветилите се на римската история реконструктори, така и за средновековните дружества, за тези, които пресъздават сражения от Първата световна война, за работата на групите, занимаващи се с експериментална археология и т.н. Може да се обобщи, че автентичността има водещо значение за дейността на реенакторските организации и в голяма степен определя самото им съществуване.

Това важи и за така наречените „индиански“ организации в Европа. Макар тези групи да демонстрират някои типични само за тях черти, повечето могат да бъдат разглеждани като специфична проява на феномена „исторически възстановки“.

Какво се разбира под **културно-историческата автентичност** и как тя се осъществява в условията на съвременния реенактмент са въпроси, извикващи нееднозначни отговори. Както пише австралийският изследовател Стивън Гапс, „За реконструкторите автентичността е нещо като Светия Граал – позовават се на нея и си убедени, че си заслужава да се стремят към постигането ѝ, макар да осъзнават, че тя всъщност е непостижима.“¹ Между историческите събития и свързаните с тях човешки култури от една страна и реконструирането им след време от друга винаги има някакви – обикновено немалко – разминавания. Самият факт, че възстановката се извършва от хора, живеещи значително (векове или дори хилядолетия) по-късно спрямо въпросните събития/култури, прави тези разминавания неизбежни. Именно степента на справяне с тях определя подходите, а и статута на конкретната реенакторска група.

Отдадеността на отделния реконструктор и на дадената група спрямо историческите възстановки е основен критерий в една категоризация, която се налага

¹ Gapps, S., Mobile monuments: A view of historical reenactment and authenticity from inside the costume cupboard of history. In *Rethinking History*, Vol. 13, No. 3, September 2009, 395–409.

през 1980-те години в САЩ и първоначално касае основно пресъздаването на битки от Американската гражданска война, ала впоследствие добива все по-голяма популярност и в другите направления на съвременния реенактмент².

Така наречените Farbs често са назовавани и „пластмасови войници“³. Самото понятие Farb/Farbs е с неизяснен произход – предполага се, че би могла да е съкращение от *far be it from authentic* или да произлиза от немското *farbische* – „фабрично“, в смисъл на „изкуствено“, неавтентично“. Farbs отделят сравнително малко усилия, време и пари, за да поддържат нивото на автентичност в своите възстановки – като се започне от облекла и аксесоари, сечива, оръжия и т.н., и се стигне до поведение. Те обикновено се задоволяват с ниво, което според тях е „достатъчно добро“, за да обслужва културно-историческите им интереси и да им осигурява място във възстановките.

Следващата категория са „мейнстрийм“ реенакторите, заемащи мястото между „пластмасовите войници“ и „твърдите“ (наричани също и „прогресивни“) възстановчици. Те са най-многобройната категория – вероятно по-голяма от Farbs и „прогресивните“, взети заедно. Повечето от тях полагат искрени усилия да изглеждат автентично, но най-вече пред публика – по отношение на онова, което другите могат да видят. Такива хора често носят съвременно белъо под историческите си облекла, модерни омекотяващи стелки вътре в мускетарските си ботуши или пришиват удобни гумени подметки на индианските си мокасини. Готови са да си позволят всякакви неавтентични улеснения, стига те да не се забелязват от околните. Пред публика консумират подходяща за представяния период и конкретната култура храна, но при всяка възможност, когато не са наблюдавани, си хапват сандвичи, вафли, шоколади, пият съвременни безалкохолни напитки и т.н.

На срещуположния спрямо Farbs край се намират „докрай автентичните“, „твърди“ или още „прогресивни“ реенактори, чиято цел е да се потопят възможно най-дълбоко в реконструирания епоха и култура. Тези хардлайнери търсят преживяване чрез пресъздаване, опитвайки се да живеят поне за известно време така, както са живели хората от възстановявания исторически период⁴. Това включва консумиране

² Brædder, A. Expertise and Amateurism. In *The Routledge Handbook of Reenactment Studies*. Routledge, 2019, pp. 74-78.

³ Hadden, R. L., *Reliving the Civil War: A reenactor's handbook*. Mechanicsburg, PA: Stackpole Books, 1999. p. 4.

⁴ За „твърдите“ („прогресивни“) реконструктори на Американската гражданската война изследователят Робърт Лий Хаден пише: „Прогресивните реконструктори се подлагат на същите лоши условия, в каквито са живели и са се сражавали някогашните войници от Гражданската война – лагеруват без палатки и спят на

на исторически, сезонно и регионално подходяща храна, носене на максимално автентични дрехи по правилен за периода начин, извършване на колкото е възможно повече дейности не по съвременни, а по „тогавашни“ начини, ползване само на характерни за даденото време жилища, обзавеждане, сечива, овладяване на типични за епохата умения и т.н. „Прогресивните“ реенактори не се интересуват толкова какво ще покажат пред публиката, колкото как да „влязат“ и да „останат“ най-цялостно в пресъздаването от тях време. По правило това са най-педантичните реконструктори, които често критикуват тези от другите две категории за неточности в облеклата, сечивата, поведението им и пр.

Разбира се, критериите и категориите варират както според реконструирувания период, така и в различните държави и организации, така че горното изброяване е в една или друга степен условно.

Подобно на другите дружества за културно-исторически възстановки, историята на „индианските“ групи в Европа е преди всичко история на разбиранията на техните членове за достоверност, промените в тези представи и прилагането им в реконструирането на аспекти от миналото на северноамериканските коренни народи. Без изключения изследваните организации са се формирали на базата на ентузиазма, породен у техните учредители от произведения на юношеската литература и приключенското кино – например романите на популярния немски писател Карл Май (1842–1912) и техните екранизации. На този ранен етап разбиранията за автентичност се определят от представеното в споменатите литературни и филмови творби. Имре Над, дългогодишен изследовател на коренните култури от Големите северноамерикански равнини, но и на евроиндианските организации, пише, че първата такава група в унгарския планински район Бакон е основана в самото начало на 1960-те години от „последователи“ на племената делауери и апачи.⁵ Това се обяснява с факта, че част от онези млади унгарци харесвали творбите на американския „баща на индианския роман“ Джеймс Фенимор Купър (1789–1851), докато другите предпочитали произведенията на споменатия по-горе Карл Май⁶. Двете „племена“

открито, изложени на студ и дъжд ... хранят се с лоша, оскъдна храна и практикуват постоянен режим на работа, маршируване и учение.“ (Hadden p. 138)

⁵ Nagy I, *Indianism in Hungary*. In *Native American Studies* 7:1, 1993, pp. 37-38.

⁶ В романите на Купър положителните индиански образи са на воители от племената делауери и мохикани, докато в произведенията на Май единият от двамата главни герои е „вождът на апачите Винету“.

лагерували отделно в горите на Бакон, провеждайки игрови „войни“ помежду си, свързани с разузнаване и дебнене на „противника“, „схватки“ с обезопасени „индиански оръжия“, „вземане на пленници“ и т.н. Облеклата и украсите на тогавашните унгарски „делауери“ и „апачи“ не се различавали особено помежду си. По време на лагерите и „войните“ в планинския район членовете и на двете групи носели ушити от напомнящ еленова кожа плат дрехи с ресни, каквито били виждали на илюстрациите от приключенските романи, както и евтини перуки, украси от пера на домашни птици и т.н. Едва след като започнали да посещават библиотеката на Унгарския национален етнографски музей и да се интересуват от реалната история и действителните традиции на представяните от тях племена, младежите осъзнали, че делауерите и апачите твърде много се различавали помежду си като местоживееене, бит, външен вид, епоха на най-ярки изяви... Това ги накарало да преосмислят своите „племенни принадлежности“ и да си поставят нови цели, свързани с изучаването и пресъздаването на максимално автентични аспекти от някогашните индиански култури.

Разгледаният пример е класически по отношение на сформирването на повечето „индиански“ групи в Европа и тяхното развитие. Главната движеща сила за създаването на такива организации е възторгът от „срещите“ с индианците като герои от приключенските романи и филми. Той е породен (по думите на американския специалист по исторически реконструкции Майкъл Тери) от „...красотата, вдъхновението и дълбокото усещане за свобода, които се излъчват от стария индиански начин на живот, от племенните култури и религия.“⁷ Неслучайно повечето хора стават членове на такива групи в юношеска или ранна младежка възраст, когато цитираните изживявания са особено силни. Тези, които се включват на по-зрели години, по правило търсят по-скоро философската и духовна стойност на традиционните индиански култури и/или проявяват научни интереси в своите занимания.

Играта е основополагащ елемент в създаването на „индианските“ групи в Европа. Би могло да се каже – с всички рискове на обобщението, – че тяхното понататъшно развитие в голяма степен представлява търсене на компромиси между духа на играта и автентичното представяне на индианските традиции и минало.

⁷ Michael 'Bad Hand' Terry, лична кореспонденция – април 2017 г.

Съотношението между тези два аспекта определя и разликите между типовете „индиански“ организации на Стария континент.

С времето цитираните унгарски групи от Бакон натрупват сериозни знания и умения, свързани с традиционната материална и духовна култура на избраните от тях племена. Основен акцент на дейността им обаче си остават „военните игри“. Те са се превърнали в тяхна „визитна картичка“. Самите лагери и „битки“ се провеждат във все по-пълнен унисон с автентичната история на племената от Големите равнини на Северна Америка, с максимално спазване на техните военни обичаи, цели на бойните действия и пр. Мнозина „индианци“ от Бакон твърдят, че „...дебненето и неочакваните нападения между отделните „племена“ създават близка до някогашния индиански живот атмосфера... затова нашите „военни игри“ носят много автентични преживявания както на преките участници в тях, така и на всички лагеруващи в Бакони.“⁸ Тази атмосфера се подсилва от реалистично изработените племенни одежди, аксесоари, предмети на бита и традиционни индиански жилища, които тамошните „представители“ на шайените, кроу, поуните, лакота и другите равнинни северноамерикански племена ползват от началото на лагера до самия му край. Исторически са спазени и „междуплеменните вражди“ (лакота срещу кроу, шайени срещу поуни), както и съюзите между кроу и хидатса, между лакота и шайени...

В последните дни на престоя в планините се обявяват „дни на мира“ – хората от отделните лагери си гостуват или даже преместват своите шатри, за да лагеруват заедно, а празничната атмосфера се допълва от автентично изпълнени старинни индиански песни и танци, ритуали за побратимяване, приятелски състезания и угощения. Имре Над отбелязва, че унгарските индианисти от Бакон ползват в общуването си специфичен „индиански“ стил на говорене, пълен с метафори и описателни изрази като „сладък бял пясък“ (захар) и „черна напитка“ (кафе), „каменни шатри“ (близкото село с неговите къщи) или пък „ръмжащи каруци“ (преминаващите по пътищата отвъд хълмовете автомобили).

По думите на 62-годишният Ш.Т., активен участник в „индианските“ лагери в планинската област на Унгария, стремежът към автентичност на облеклата, песните, общуването и т.н. обслужва в най-голяма степен самите военни игри, а те на свой ред подхранват атмосферата на достоверност с изживяванията, които носят. В този затворен цикъл (доста затворен и към външния свят) северноамериканските племена

⁸ Е. Н., дългогодишен член на едно от „племената“ в Бакон – по време на интервюто на 52.

от Големите равнини са вдъхновение и модел, но самата традиция на военните игри вече има и свой собствен живот. „Ние не копираме индианската история – твърди Ш.Т. – От 1961 г. насам три поколения „баконски индианци“ заедно създават наша история, на базата на реалния ни опит, а не само на прочетеното в книгите за индианци.“ Това, което те са изградили, според него е „несравнимо с нищо друго, много вътрешно, спонтанно“ и поражда приятелства за цял живот. Според Ш.Т. най-голяма стойност в дейността на „баконските индианци“ имат военните игри, обусловени от „знанията за традиционните индиански култури“. Тези знания, съчетани с активната дейност на групите, изграждат ценности като „...искрено приятелство, солидарност, стремеж към свобода, но и спазване на правилата, които сами сме изградили... любов към природата, развиване на умения в индианските занаяти, общи церемонии...“. Запитан кое особено го вдъхновява по време на събиранията в Бакон, същият унгарски индианист отговаря: „...ежедневието в лагера, гледката на шатрите типични и облечените в индиански дрехи мои съмишленици, цялата наша история от почти 60 години“.

„Ние не просто се интересуваме от някогашния индиански живот – подчертава отново Ш.Т. – Ние го изживяваме; той се е превърнал в част от нашия собствен живот.“⁹ На по-конкретни въпроси за правилата и провеждането на самите игри и ролята им за създаването на автентична атмосфера в лагерите в Бакон той не желае да отговаря – такива неща не се обсъждат с външни хора.

За „външни“ повечето „баконски индианци“ смятат и членовете на останалите унгарски „индиански“ групи, чиято дейност не е свързана с провеждането на военни игри. Е.Н. (52-годишен) определя дейността на т.нар. „дунавски индианци“ в Унгария като „кътнинг на бели хора с някои външни характеристики на индиански лагер“. За него това, което не е постигнато там, е именно нужното ниво на автентичност, тъй като членовете на дунавската група не само „лагеруват мирно“, но дори и не носят индианските си одежди през цялото време на лагера.

За много хора от баконските „племена“ другите европейски „индиански“ организации също не са особено интересни, защото „не воюват“¹⁰ (цитат от изказване на Е.Н.). Същият респондент споделя, че за него това, което той и приятелите му

⁹ Извадки от интервю с Ш.Т. от 2020 г.

¹⁰ Другите „индиански“ организации в Европа нямат такава практика или провеждат военизирани игри само понякога, в предварително уговорено време.

правят, е много по-важно, отколкото установяването на контакт със съвременни представители на коренни народи от Северна Америка.

Друга унгарска „индианска“ организация най-често лагерува в големия парк „Номадия“ край унгарския град Айка. Нейните членове не провеждат военни игри. Те отделят специално внимание на младежите и децата, които искат да научат нещо повече за някогашните северноамерикански племена и да усвоят дадени индиански умения. В „Номадия“ се провеждат тиймбилдинги, зелени училища и семейни тържества. Там има също има школа по езда, детски дървени замъци и други приспособления за игри и забавления. Ето защо цитираната „индианска“ група има „запазено място“ в „Номадия“, отлично вписвайки се в дейностите на парка.

Членовете на тази група изработват с голяма прецизност своите облекла и аксесоари – най-често точни копия на исторически предмети на шайени, лакота и други племена от Големите равнини на Северна Америка. Според 63-годишният Л.М. – бивш член на групата от Бакон и настоящ водач на тази от „Номадия“ – всичко, което той и съмишлениците му демонстрират на младежите и децата, трябва да е максимално автентично като материали и изработка, като способности. Цялостният външен вид на преподаващите индиански умения хора трябва да е достоверен, за да могат подрастващите от самото начало да си съставят правилни представи за северноамериканските индианци. „Не искам да копират погрешни облекла, украси и предмети от неточни илюстрации към приключенски романи или от комикси, както беше в годините на нашето детство – подчертава Л.М. – Не желая да смятат, че в едно някогашно индианско село са можели да видят едновременно тотемни стълбове от Северозападния американски бряг, шатри типични на племената от Равнините, публо като на хопите и канута като на горските индианци... както показват нещата екранизациите по романите на Карл Май например.“ Автентичността на представяната от групата индианска култура е важна за самите ѝ членове, но те я виждат и като свое задължение към идващите в лагера им деца и младежи.

Разбира се, самите начини, по които хората от „индианската“ група в „Номадия“ разкриват индианските традиции пред своите млади посетители, както и условията, в които се случва това, не са и няма как да са исторически автентични. И тук играта има изключително важна роля за възприемането и осъществяването на отделни аспекти от някогашните племенни култури, а насоките в дейността на тамошните индианисти са преди всичко образователни.

На другия полюс, поне в редица отношения, са групи като полската „Такини“¹¹ и тези от Белгия, Германия, Франция и някои други европейски страни, които провеждат т.нар. „лагери от Бизоновите дни“ – Buffalo Days Camps (BDC). На тях се използват само облекла и вещи от бита на индианските племена от Големите равнини, които (при сравняване с историческите образци) са максимално автентични като материали, направа, външен вид и ползване. П.В. от Полша, по време на интервюто 34-годишен, твърди, че той и другите членове на „Такини“ оставят в автомобилите си абсолютно всичко свързано със съвременното и „бялата цивилизация“ и през двете седмици на своя лагер разчитат единствено на индианските си одежди, аксесоари, сечива, жилища и пр. Самите автомобили се паркират достатъчно далече от лагера, за да не се забелязват оттам – в малка горичка или на други удобно място.

По подобен начин се процедира и в „лагерите от Бизоновите дни“ (BDC) във Белгия и Германия. Изискванията за автентичност на облеклата и останалите предмети там е пословична. Времевите рамки на пресъздаването обхващат около половин век – от 1830 до 1870-те години. Тези граници са избрани по съвсем конкретни причини. През 30-те години на XIX в., благодарение на редица пътешественици и художници, които посещават Големите равнини и общували с тамошните племена, са изобразени, а и събрани първите конкретни образци от материалната култура на степните индианци. Дори и най-богатите музейни сбирки в света разполагат със съвсем малко количество артефакти от тази култура, датирани преди 1830 г. Колкото до 70-те години на същото столетие – това е времето, в което постепенно равнинните племена са принудени да изоставят свободния си начин на живот и да се заселят в определени за тях от американското правителство резервати. Разбира се, традиционната култура на тези племена продължава да се развива, но вече в други, много по-различни условия. Затова привържениците на BDC са поставили като горна времева граница на своите реконструкции последните свободни години на индианците от Големите равнини.

На повечето събирания на европейски „индиански“ организации – като „Индианска седмица“ в източната част на Германия, нейни еквиваленти в Полша, лагерите в Чехия, България и на други места – „представители“ на индианците от горския регион на Северна Америка, както и на тези от северноамериканския

¹¹ В превод от езика лакота – „Оцеляващите“.

Югозапад могат да бъдат видени заедно с последователи на някогашните лакота, шайени, кроу и други равнинни племена. Различията между посочените културно-географски региони, както и известното разминаване в темпорален аспект¹² очевидно не притеснява повечето индианисти от Стария континент. Това обаче не се отнася за привържениците на BDC. Както показва и заглавието на проекта, към който те се придържат¹³, в лагерите им участват само „представители“ на племената от Големите равнини. Прави се всичко възможно тези събирания да наподобява възможно най-много индиански лагер от класическия за равнинната култура XIX век. При BDC автентичността в представянето вече не е само изискване, а основна цел. Като правило (макар и с някои изключения) на тези събирания не присъстват „трапери“, „планинци“, нито пък „каубои“ или „представители“ на някогашната американска армия; няма и търговци на индиански стоки, които иначе са добре дошли на лагерите на повечето „индиански“ организации. Членовете на такива групи минават за своеобразни „пуристи“ и „хард-лайнери“ дори сред останалите „индиански“ организации в Европа. Те са уважавани заради задълбочените си познания и готовността си „да стигнат най-далече“¹⁴ от повечето реконструктори на някогашния индиански живот, ала техните събирания са най-малобройни заради високите изисквания, които всеки желаещ да се присъедини трябва да покрие. Не е изключено с времето това да се окаже и тяхната присъда – евентуална причина за постепенното им намаляване и дори разпадане. Самите BDC групи са доста затворени, трудно приемат нови членове и обикновено не допускат външни хора на лагерите си. Поради това и някои изследователи, които желаят да съберат повече данни за самата инициатива „лагери от Бизоновите дни“, изпитват специфични затруднения, а понякога контактите им с този тип индианисти се осуетяват.¹⁵

За разлика от унгарците от парка „Номадия“ и някои други европейски „индиански“ организации, членовете на BDC групите обикновено не се занимават с образователни дейности, насочени към външна публика. Техните цели са свързани с

¹² Традиционният начин на живот на горските племена от Североизтока на Северна Америка е почти напълно разрушен от евро-американската инвазия в края на XVIII и самото начало на XIX в. По това време в Големите равнини има все още малко бели хора, а тамошните индианци са напълно свободни и в апогея на своята култура.

¹³ „Бизонови дни“ или „Бизонови времена“ е наричана епохата на свободния живот на племената от Големите равнини; с избиването на бизоните тази епоха залязва.

¹⁴ По думите на белгийския индианист М.Х., на 52 г. по време на интервюто.

¹⁵ Подобен казус описва Петра Калшовен в трета глава на своя труд *Crafting "The Indian": Knowledge, Desire & Play in Indianist Reenactment*. Berghahn Books, 2013, pp. 74-77.

постигането на максимална автентичност по отношение на индианските традиции от Големите равнини вътре в самата организация. Това е и главното предизвикателство пред членовете им. Тази автентичност се търси както в облеклата, аскесоарите и сечивата, познанията и уменията, така и в дейностите по време на лагера. Обикновено те включват песни, танци и церемонии на дадено воинско или женско общество – Носещите гарван, Воините-кучета, Белите бизонови жени и др.¹⁶

Твърди се, че самата идея за BDC е пренесена на Стария континент от европейски индианисти, участвали в лагери на вече споменатия в този текст американски реенактор Майкъл Тери. Широко известен под индианското име Лошата Ръка, Тери демонстрира впечатляващо съчетание от академични познания и практически умения. Изследовател и последовател едновременно, с годините той се е превърнал в един от най-големите авторитети по историята и традициите на индианците от Големите равнини. За разлика от почти всички членове на „индиански“ групи както в Европа, така и в САЩ, Лошата Ръка е превърнал хобито си в професия – изнася лекции, провежда семинари, пише статии и книги, консултира филмови продукции, служи като модел и съветник на художници и скулптори, работещи на индианска тема. Един негов успешен бизнес-проект е организирането на лагери, в които ентузиастични индианисти могат да прекарат две седмици в подходяща местност в Уайоминг, Монтана, Южна Дакота или Колорадо максимално близо до начина на живот на равнинните индианци от XIX век. Доколкото е известно, именно относно такива инициативи за пръв път е употребено названието Buffalo Days Camp, възприето впоследствие и от някои европейски групи.

В лагерите на Тери се реконструират характерни за епохата на „дивия“ американски Запад индиански дейности – дране и разфасоване на закупени от ферма бизони, убити от Лошата Ръка и негови асистенти, готвене по стари индиански рецепти, традиционни песни и танци, сформирани на „военни отряди“ и дори „битки с американската кавалерия“. Кавалеристите са членове на привлечени специално за

¹⁶ Военно-религиозни братства като Носещите гарван и Кучетата, както и женски общества като Белите бизонови жени, Гъските и др. играели важни роли в живота на някогашните племена от Големите равнини. Членовете на воинските общества изпълнявали задълженията на лагерна полиция, организирали лова на бизони или защитавали отстъпващите си съплеменници при неблагоприятно развитие на битка с врага. Женските общества имали главно лечителски и ритуални функции. И едните, и другите често били организатори на племенните празници и церемонии.

целта реенактърски групи, възстановяващи армията на САЩ от периода на Гражданската война и десетилетията след нея.

Част от клиентите на Майкъл Тери са европейци, които пренасят идеята в Германия, Белгия, Франция, Финландия и в други държави на техния континент. Почти веднага се появяват и някои разлики. В интервю немският индианист Н.К. (47-годишен) критикува облеклата на някои от участниците в „лагерите от Бизоновите дни“ на Лошата Ръка, които са направени от фабрично обработени кожи и други несъвместими с представяната епоха материали.¹⁷ „Битките с кавалерията“ не привличат европейските привърженици на ВДС. Чешките и немските индианисти не се интересуват толкова от подобни атракции, колкото от възможно най-точното, достоверно пресъздаване на някогашното индианско ежедневие.

„Самият лагер е игра – ние избираме да излезем от ежедневието си на съвременни европейци, за да се потопим за две седмици в това на някогашни индианци. Нямаме друга необходимост да го правим, освен дълбоките си интереси към стария индиански живот, страстта си към миналото на племената от Равнините. Когато обаче го осъществим, излизат нови задачи, множество други необходимости, наложени от самия лагерен живот – организиране на ежедневието, събиране на дърва за огрев и готвене, носене на вода, приготвяне на храната, шиене на мокасини и редица други дейности, извършвани по възможно най-автентичен начин, но с реални цели. Разбира се, има и танци, песни, игри за развиване на определени индиански умения, дори „воински“ и „ловни“ състезания. „Битките с кавалерията“ обаче са прекалено театрални и всъщност излишни.“¹⁸

Почти всички „индиански“ групи в Чехия не следват модела на Buffalo Days Camps – нито американската, нито белгийско-немската му версия. Техните лагери демонстрират прилики с други немски ежегодни събития: Indian Week в източна Германия (бившата ГДР) и Indian Council на територията на бившата ФРГ – с тази разлика, че на чешките се събират по-малък брой индианисти. Тук също се търси максимална автентичност на визията, действията и оттам – на преживяването, ала на

¹⁷ За подобни критики от страна на чешки индианисти пише и Петра Калшовен в труда си *Crafting "The Indian"*, 2012, стр. 62. В отговор Тери подчертава, че се опитва да поддържа високо ниво на автентичност в своите лагери, но понякога просто не успява да накара клиентите си да използват правилните материали.

¹⁸ Членът на чешката „индианска“ група, комуто принадлежат тези думи, отказа да бъде представен дори и само с инициали. „Като много мои приятели тук, аз също се надявам Майкъл Тери да ни гостува в Чехия“ – завърши изказването си той.

участниците е оставена по-голяма свобода. Желаете да разчитат по време на лагера само на материали, сечива, облекла, храни, обзавеждане и т.н., които изцяло отговарят на племенните „оригинали“ от XVIII и XIX век, са не само свободни да го правят, но и са на особено уважение. В събирането и всички негови мероприятия обаче могат да участват и хора, които също спазват общите правила за достоверност, ала (например) мокасините им са от фабрично, а не ръчно обработена (но все пак естествена) кожа, украсили са одеждите си с по-евтини съвременни мъниста, под индианските завивки в своята шатра *типи* или *уигуама*¹⁹ си са постлали туристически надуваем дюшек, а в кожените торби са скрили напълно съвременни бисквити, вафли и дори бутилка „Кока-кола“. Както пояснява 48-годишният чешки индианист Б.Ш., всеки дошъл на тези „индиански“ събирания „... трябва да се старее да е облечен и въобще да лагерува възможно най-автентично, защото това е една от най-важните ни цели: да научаваме все повече за коренните американски племена, от които се възхищаваме, чиито традиции така много харесваме – и да прилагаме максимално наученото на нашите лагери.“ Той веднага добавя, че за някои хора е трудно да спазват абсолютно всички правила на автентичното лагеруване, затова си позволяват известни компромиси с културно-историческата достоверност. Това обаче не бива да е в разрез с правилата на конкретното събиране. Не трябва да има никакви съвременни предмети, храни, дрехи и пр. в лагерното пространство извън типитата или уигуамите, а в самите жилища е препоръчително недостоверните за реконструираната епоха неща да са скрити под одеяла, кожи и т.н. Когато се налага такъв предмет да се пренесе през лагера, той трябва да бъде поставен в отговаряща на епохата кожена/платнена торба или да е увит в достоверно за пресъздаваната култура наметало/одеяло. Целта е всички да пазят от съвременни „шумове“ общата атмосфера на „пребиваването“ в друго пространство и време – Северна Америка от XIX в. От собствени наблюдения мога да потвърдя, че участниците в чешките лагери вършат всичко това много добросъвестно. Б.Ш. продължава: „Не по-малко важна цел е в нашите лагери да царят дух на приятелство и взаимопомощ – това също ги прави автентични, много индиански! Искаме да е интересно и приятно за всички присъединили се.“

¹⁹ Типи е конусовидна шатра, използвана от номадските племена от Големите равнини, докато уигуам (наричан неправилно „вигвам“) е традиционно жилище на индианците от Горския регион на Северна Америка, най-често с форма на полусфера.

Както бе отбелязано, чешките лагери в голяма степен следват модела на немските събития от рода на Indian Week. През годините германските индианисти са успели да се превърнат в пример за подражание (което донякъде означава и в критерий за автентичност по отношение на възстановките) за много от останалите европейски „индиански“ организации. За това има няколко причини. Най-ранните документирани европейски групи, които могат да бъдат приети за предтечи на съвременните „индиански“ организации на Стария континент, възникват в края на XIX в. именно в Германия. Немска е и най-старата все още функционираща индианистка група в Европа – „Олд Маниту“, сформирана в дрезденското предградие Радебойл през 1928 г. Благодарение на писатели като Балуин Мьолхаузен, Карл Май, Лизелоте Велскопф-Хенрих и Ана Юрген, както и на филмови продукции на индианска тема на „Риалто Филм“, „Спандау Студиос“ и ДЕФА, интересът към американските индианци се е превърнал почти в немска национална черта²⁰. Германия и до днес е държавата – не само в Европа, но и в света – с най-много на брой и с най-голяма членска маса „индиански“ дружества. Интересен факт е, че в значително по-малката източна част на страната (бившата ГДР) те са не по-малко, отколкото в западната ѝ част.²¹ По сведения на немски респонденти в края на XX в. в Германия има общо около 40 000 души, които членуват в различни „индиански“ организации.

Едно типично провеждане на големия лагер Indian Week в източната част на Германия продължава (въпреки заглавието си, превеждащо се като „Индианска седмица“) около 10 дни. За пръв път това най-голямо събиране на „евро-индианци“ (предимно немци) се е състояло през 1972 г. и оттогава се осъществява всяко лято. Характерен за него е големият брой участници: до 2100 човека в по-отдавнашни години, почти три пъти по-малко напоследък. За много индианисти това е връхната точка на дейността им през цялата година – ето защо те се подготвят за „Индианската седмица“ много отдадено и сериозно. За да протече това голямо събиране удовлетворяващо за участниците в него, всички спазват предварително уточнени правила, чиято цел е създаването на възможно най-автентична атмосфера в лагера и при извършваните там дейности. Те са идентични на описаните по-горе изисквания в чешките лагери – в лагерите не се допускат лица, които не са облечени в съответствие

²⁰ За това свидетелстват и трудове като *Germans and Indians: Fantasies, Encounters, Projections* под редакцията на Колин Колоуей, Герд Гемунден и Зузане Цантоп (2002), *Kindred by Choice: Germans and American Indians since 1800* от Х. Глен Пени (2015) и др.

²¹ По данни на немската изследователка Биргит Турски, 1994 г.

с дадената култура и исторически период; не се използват предмети, които не кореспондират с традиционния индиански бит от дадената епоха; огън се пали с чакмак или ръчен свредел; готвят се ястия, които са характерни за даденото време и място в Северна Америка; вода се носи в подходящи за представяната епоха съдове и т.н., и т.н.

На първия обявен ден на Indian Week пристигащите, облечени в съвременни ежедневни дрехи, докарват автомобилите си на предварително уточненото място, където разтоварват багажите си. Разпъват се типита и се обзавеждат за лагерния живот, подготвят се огнища, съдове за вода, сечива, племенни одежди и аксесоари, загражда се място за докараните коне... После всички автомобили, натоварени със съвременни облекла, раници и други пособия, се закарват достатъчно далече, за да не се виждат от лагера. Следващият ден е посветен на довършителни работи, а последните пристигащи разтоварват багажа си вече извън лагера, после го внасят на ръце или с коне и бързат да си сложат индианските дрехи, както вече са облечени всички останали. За третия ден в обявено официално откриване на събирането. Нагиздени в най-красивите си одежди и украси, с празнично боядисани лица, под звуците на тъпан и тържествени индиански песнопения всички се запътват към площада в центъра на селото от шатри и уигуами. Там се изнасят приветствени речи, припомнят се правилата на лагера, разказва се накратко какви мероприятия са планирани. Дошлите за пръв път отделни индианисти и членове на нови групи се представят на по-отдавнашните участници. Обикновено официалното откриване завършва с индиански песни, танци и с разговори между събралите се.

Гледката е много впечатляваща, но тук и там се открояват сини очи, които жълтата и червена боя по лицето прави да изглеждат още по-светли. Под накитите от пера от грабливи птици, хермелинови кожи и бизонови рога се спускат характерни за по-северните части на Европа руси коси, изпод щавената еленова кожа на дрехите се мяркат млечнобели (или доста окосмени) крайници, нехарактерни за американските индианци... Някои от участниците са поставили чернокоси перуки на главите си, грижливо са се епилирали и са боядисали телата и лицата си до неузнаваемост – но те са малцина.

Според много критици на „евро-индианците“ типичният европейски вид на голяма част от тях е непреодолимо препятствие пред опитите им да изглеждат като коренни американци от миналото – т.е. те просто няма как да постигнат автентична външност в сферата на своите реконструкции. Както бе споменато, някои от членовете

на „индианските“ групи полагат усилия в тази посока. Почти всички мъже и жени носят дълги коси, макар и само малцина да ги боядисват в черно. Още по-малко са тези, които прибягват до перуки. Повечето сплитат косите си или си правят други характерни индиански прически, включително с частични обръсвания на главата и „скалпови кичури“ като на някогашните воители от племената поуни, осейджи, ирокези и др. Немската изследователка Мириам Шулце разказва за свой респондент от Тауха, Германия, за когото една от главните причини да избере манданите за „свой“ индиански народ били сведенията на Джордж Катлин и други ранни пътешественици, посетили манданските села в края на XVIII и първата половина на XIX век. В дневниците си тези художници, търговци и изследователи описват наличието на хора с по-светла кожа, сиви, почти сини очи и кестеняви коси сред манданите, заради което дори ги наричат „белите индианци“.²²

Отделни европейски реенактори предпочитат да пресъздават не воители на мохиканите или шайените, а „трапери“, „планинци“ „индиански търговци“ и други характерни фигури на бели хора, исторически свързани с коренните американски народи. Техният интерес е насочен по-скоро към битата на горските скитници и ловците с капани през XVIII–XIX в., отколкото към конкретни племенни традиции. Те са добре дошли в индианските лагери (но не и в Buffalo Days Camps, както бе отбелязано по-горе), защото допринасят за общата им автентичност, а стоките на „индианските търговци“ са не по-малко харесвани и търсени, отколкото сред някогашните северноамерикански индианци. Някои от тези хора споделят, че избраната от тях роля е по-лесна за реконструиране в много отношения – включително и защото „планинците“ и „траперите“, макар тясно свързани с индианските традиции и начин на живот, са били бели хора. В разговори, проведени в началото на 1990-те години, белгийският „трапер“ Д.Л. се отнасяше с подчертано уважение към онези реенактори, които са „избрали да бъдат индианци“ – според него това бе критерий за по-голяма отдаденост, по-сериозни познания и умения. Д.Л. твърдеше, че тези хора не пиели никакъв алкохол, не пушели цигари (макар да употребявали лули) и били много по-ангажирани със самото организиране на лагерите, а „траперите“, „планинците“ и „търговците“ нямали право да участват в повечето провеждани от тях церемонии.

По мои наблюдения болшинството хората от европейските индиански организации не се притесняват от непреодолимите външни разлики между тях и

²² Schultze, M. 2004. *Indianistische Simulationen zwischen authentischer Kritik des realen Sozialismus und imaginärer Absage*, Marburg and der Lahn, p. 44.

коренните американци. Друг белгиец, М.Х., който участва в „лагери от Бизоновите времена“ (BDC), но харесва и Indian Week в Германия, споделя: „Старам се да постигнем възможно най-голяма автентичност в изработването на индиански облекла и предмети, за да покажем както своите знания и умения, така и уважението си спрямо коренните американски традиции. Правим го и за създаването на специална атмосфера на нашите лагери. Ала това е външно изразяване на нещо много по-важно, което е тук!“ При тези думи той сочи лявата страна на гърдите си.

На практика стриктното разделяне на „индианските“ организации в Европа на привърженици на Buffalo Days Camps и предпочитащи събирания като Indian Week е често доста трудно, а понякога и невъзможно, защото мнозина индианисти се присъединяват и към едните, и към другите лагери. Това разделяне е и неизчерпателно, защото съществуват редица европейски групи – като споменатата в унгарския парк „Номадия“, някои руски организации и др., – които не могат да бъдат причислени към нито една от горните категории. Все още по-малобройната, но бързо нарастваща маса на индианистите, посветили се на изучаването и пресъздаването на традициите на горските племена от Североизтока и Големите езера на Северна Америка, може да бъде разгледана като отделна категория. Търсенето на автентичност там се извява в някои интересни позиции.

Преди години чехкинята Х.Р. се е интересувала от чернокраките – номадски народ от северната част на Големите северноамерикански равнини. Признава, че и досега много харесва техните някогашни облекла, характерните им везби, онази специфична естетика и атмосфера, които привличат към прерийните индианци по-голямата част от индианистите не само в Чехия, но и по света. С времето обаче тя си дала сметка, че класическата култура на чернокраките, лакота, шайените, команчите и другите племена от този регион е **конна** култура и почти всички нейни прояви са пряко свързано с конете и ездата. Това важи и за облеклата – дългите ресни и развяващите се кожени висулки по ризите, гамашите и роклите са много ефектни, когато са носени от ездач на гърба на кон сред безкрайните равнини, но са доста неудобни в гора. Това важи и за великолепните „корони“ от орлови пера, характерни за прерийните воители, диплеците се украси на техните щитове, извезаните наметала... Някои чешки индианисти притежават коне, които водят на лагерите. Самата Х.Р. обича да язди. Все пак повечето членове на чешките групи не разполагат с коне. Лагерите им най-често се провеждат в гористи области, където природата много

повече наподобява Североизтока на Северна Америка, отколкото Големите равнини на същия континент. Както и в другите европейски държави, равнинните области в Чехия се използват за земеделие. Търсейки по-запазена природа и по-голяма изолация, материал за своите индиански жилища и дърва за огнищата си, чешките индианисти логично избират за лагеруване покрити с дървета хълмове и речни долини. Според Х.Р. на такива места е естествено да се реконструира традиционния живот на горските индиански племена, защото всичко в него е съобразено с условията, в които лагеруват повечето чешки „индиански“ групи. На подобни места и облеклата на горските индианци са не само по-целесъобразни, но и по-автентични от красивите, ала „не на място“ прерийни дрехи.²³

Е.Б. от Латвия е достигнал до същите заключения: „Природните сходства сами решиха въпроса към кой културно-географски регион да насоча индианските си интереси. Южната част на Нова Англия – Масачузетс, Кънектикът, Роуд Айлънд – е почти идентична с Балтийския регион, в който се родих и отраснах: смесени гори, реки, блата и песъчливо морско крайбрежие, обрасло с борове.“

Според членове на други „индиански“ групи е важна не природната среда, а това коя конкретна племенна култура е привлякла най-силно вниманието на дадения индианист, пленила е въображението му и го е накарала да започне да я изучава задълбочено, опитвайки се да възстановява поне отделни нейни аспекти по време на лагери и други събирания със съмишленици. Украинецът О.Я. (56-годишен) подчертава, че „...обличането на индиански дрехи не прави автоматично облеклия ги „индианец“²⁴. Нужно е специфично отношение към облеклото и регалиите, а също и вживяване, което някои „евро-индианци“ определят като „влизане в друга идентичност“. Петра Калшовен разказва за член на източногерманска група, който я съветвал да обръща внимание на това как отделните индианисти наричат индианските си дрехи и аксесоари – според него то показвало и „колко са потопени в темата“. Ако ги назовавали „костюм“, това означавало, че ги вълнува главно външният вид, копирането, играта на индианци. Със събличането на своя „индиански костюм“ такъв човек махал от себе си всичко, което го прави индианист. От друга страна назоваващите своите индиански дрехи „одежди“, а специфичните индиански

²³ По сведения на Н.Я. от българската организация „Орловия кръг“, разговарял лично с цитираната чешка индианистка. Интересно е да се отбележи, че друг чешки индианист (мъж, за когото не знам познава ли Х.Р.) сподели идентични виждания с мен на международния „индиански“ лагер в Южна Чехия през 2019 г.

²⁴ Лична кореспонденция – септември 2018 г.

аксесоари – „регалии“, явно знаели какво носят и могли да обяснят значението, символиката на своите облекла, показвайки по-задълбочен, многостранен, а най-вероятно и по-траен интерес.²⁵

Споменатото вживяване има специфично отношение към търсенето на автентичност в дейността на европейските „индиански“ групи. Някои индианисти виждат в обличането в индиански дрехи без вживяване в ролята „просто карнавален акт“²⁶. Доколко това е „влизането в друга идентичност“? „Желая да изпитам какво е да си индианска жена от 1860-те години – казва германката Б.Г. – Затова правя онези неща, които тя би трябвало да е правила. Общата атмосфера в лагера ми помага – а на свой ред аз също помагам на моите приятели да изживеят своите индиански усещания.“

При някои групи „индианските усещания“ може да се сравнят с ролите, които един професионален актьор изучава, за да ги пресъздаде в киното или театъра – ала те са изключения. Повечето индианисти имат друга гледна точка. Те изтъкват, че актьорът потиска своя Аз, за да се вживее по-дълбоко в ролята и да я изпълни по-убедително, докато при тях Аз-ът се демонстрира чрез обличането в индиански дрехи и извършването на характерни за някогашните коренни американци дейности. Актьорът играе някой друг, докато те изявяват *своите* интереси, мечти, склонности, отношения²⁷... „Когато съм в своите индиански одежди, аз съм най-доброто от себе си“ – смята чехът П.К. (41-годишен). Украинецът О.Я. смята, че като индианист изразява най-ярко онази своя дълбока същност, която в професионален и ежедневно-социален план се изявява само частично. Литовците В.В. (55-годишен) и Д.Б. (на 52) са убедени, че дълготрайното и задълбочено изучаване на автентичните индиански традиции и тяхното достоверно прилагане (в границите на възможното) водят до по-зряло отношение у индианиста не само към индианската тема, но и към цялостния му живот.

Разбира се, отношението към самата индианска тема също се променя с времето – поне при голяма част от европейските индианисти. По мои наблюдения това най-често има връзка с въпроса за автентичността. Повечето англичани вече не

²⁵ Kalshoven, P. 2012, *Crafting "The Indian"*, p. 188.

²⁶ От интервю с унгареца Ф.К.

²⁷ Както се изрази полският индианист М.Я.

практикуват лагеруване в старинен „индиански стил“ сред природата, а са се ориентирали към организиране и провеждане на индиански фестивали от типа „пау-уау“²⁸. Така те излизат от сянката на едно малко или повече имагинерно минало и се солидаризират със съвременните индиански традиции, превръщайки се в техни поддръжници и разпространители. Правилата на пау-уау са ясно формулирани, изискванията са насочени към танцовите стъпки, ритъма на песните и облеклото – танцовите костюми и украси – на различните категории участници: „северни традиционни танцьори“, „танцьори на тревата“, „танцьорки с шал“, „танцьорки със звънчета“ и т.н. Вече на много места във Великобритания се провеждат по-големи и по-малки пау-уау. Такива фестивали, най-често в спортни зали, ежегодно предлагат полските градове Унейов и Катовице, немският Тауха, чешкият Кладно, холандският Ротердам, руската столица Москва и др. На някои от тях се събират голям брой танцьори, певци и зрители от много европейски страни, а напоследък тези впечатляващи мероприятия са посещавани и от коренни американци от САЩ и Канада. Европейската пау-уау сцена става все по-автентична – все повече англичани, поляци, германци, чехи и други жители на Стария континент добиват уменията и самочувствието на опитни певци и танцьори, майстори на танцови костюми, организатори.

Както бе споменато, много от индианистите в Англия вече не членуват в „племенни“ дружества, а в пау-уау групи²⁹. Там те се занимават с изучаване на нови песни и танци, изработване на пау-уау костюми и украси, организиране на фестивали

²⁸ Пау-уау (Pow-wow или Pow Wow) са индиански фестивали, продължаващи обикновено четири дни, които се провеждат из почти всички щати на САЩ и провинции на Канада. Изпълняваните на тях песни най-често са съвременни, но композирани и реализирани в традиционен, старинен стил. Танците също напомнят някои от онези, които различните коренни американски племена са танцували в миналото, но са осъвременени и систематизирани в няколко категории. Най-често те имат състезателен характер. Макар да произлизат от някогашните племенни събори, тържества и церемонии, фестивалите пау-уау са съвременно културно явление. Те вече са добили измеренията на традиция, ала в тях автентичност и новаторство се смесват по множество начини, откъдето произтича и амбивалентното отношение към тях. От една страна на пау-уау се гледа като на съхраняващи коренните традиции и „индианския дух“ празници, ала от друга се подчертава, че облеклата на танцьорите само далечно напомнят одеждите и украсите на някогашните индианци, а самите танци (до голяма степен и песните) са стандартизирани заради състезателния им характер и са изгубили своите племенни особености. Отделни изпълнения все още могат да се свържат с конкретен индиански народ или поне с даден културен регион (Североизточен горски, Северни равнини, Южни равнини и пр.), ала повечето са унифицирани в голяма степен – както впрочем и танцовите костюми. В днешна Северна Америка пау-уау са много популярни, на някои от тях се събират стотици участници и хиляди зрители; те са и предпочитана от мнозина туристическа атракция. Същевременно много индиански традиционалисти сочат, че тези фестивали са идеално поле за процъфтяването на една изкуствено обобщена, пан-индианска култура, но обричат на забвение старинните традиции на отделните, различни помежду си индиански племена.

²⁹ По сведения на 55-годишната К.Х., самата тя активен член на английска пау-уау група.

и участие в такива на други групи – нередко и в други европейски страни. Някои от тях са посещавали пау-уау в Северна Америка, за други това е мечта, която се надяват да осъществят тепърва, но всички са добре запознати със спецификата на тази съвременна индианска традиция.

Част от по-възрастните представители на почти несъществуващите вече английски „индиански“ организации от стария тип виждат в пау-уау групите продължение на своята дейност. Други обаче нямат положително отношение към тях. Според 74-годишния Б.У., днес във Великобритания липсват активно действащи „истински индианисти“; мнозина от старото поколение са починали, останалите общуват рядко, лагери не се организират, а пау-уау фестивалите „...нямат почти нищо общо със стария индиански дух“³⁰. Англичанката П.К. (на 69) се е преместила да живее със съпруга си във Франция. Една от причините за това нейно решение е „замирането на индианизма в Обединеното кралство“ и сведенията, че „във Франция все още има индиански групи от някогашния вид“³¹. Седемдесетгодишният А.Р. посещава английски пау-уау, но главно, за да се види с някои стари приятели, да послуша индианска музика на живо и да почувства „поне част от някогашната атмосфера“³². Очевидно представата за автентичност е различна при различните поколения английски индианисти.

Тя има други измерения и при онези „евро-индианци“, които с времето са достигнали до идеята, че старинните индиански дрехи и аксесоари, лагеруването на типии, танцуването на индиански танци – всичко това не е толкова важно, нито пък абсолютно необходимо за „поддържането на индиански дух, на индианско отношение към света“³³. Причините за тази промяна могат да бъдат различни – навлизане във възраст, в която „лагеруването на типии е вече затрудняващо, а индианските танци са прекалено динамични“³⁴; промяна в семейното положение или в работата; намаляване на свободното време и оттам на възможностите за бродирание с мъниста, шиене на мокасини, стрелба с лък или разучаване на индиански песни; пренасочване на интересите, съчетани обаче с нежелание за пълно отказване от „индианските

³⁰ Лична кореспонденция – септември 2021 г.

³¹ Лична кореспонденция – май 2020 г.

³² Лична кореспонденция – октомври 2017 г.

³³ Под този цитат би трябвало да поставя инициалите на няколко човека от България, Русия, Литва, Полша и Великобритания, тъй като те изразиха това становище с почти идентични думи.

³⁴ Както дословно се изказа 72-годишният И.Ф. от Унгария.

занимания“, на които са били посветени немалко години от живота; разочарование от конкретната група... Рядко споделяна, но сериозна причина може да бъде натрупалата се в дадения индианист умора от повече или по-малко негативното отношение на собствения му социум към неговите интереси, както и от страна на някои коренни американци, обвиняващи европейските „индиански“ организации в „кражба на култура“³⁵. Отдръпването от лагерите и от пресъздаването на традиционния живот на някогашните индиански племена като че ли едновременно решава този проблем и предава на самия интерес един по-задълбочен, по-философски, по-сериозен (и приемлив?) вид: „Дрехите не са важни – те са се променили; отдавна не живеем в Бизоновите времена. Важни са непроменливите измерения на индианските традиции – духът, отношението към Земята, към свещеното, към света *всеки ден*.“³⁶

Разбиранията за автентичност сред „индианските“ групи в Европа са нещо нееднозначно и изследването им поражда множество сложни въпроси – дори и само поради факта, че постигането на цялостна културно-историческа достоверност е изначално невъзможно. Прилагането на тези разбираня в дейността на различните индианистки организации обаче показва редица сходства. Автентичността се търси при пресъздаването на елементи на традиционната материална култура на конкретно племе от предварително избран исторически период – облекла, аксесоари, украси, предмети на бита, сечива, оръжия, жилища и т.н. Смята се, че автентичност се постига и чрез усвояването на традиционни индиански умения, занаяти и изкуства – стрелба с лък, езда, щавене на кожи, бродирание с мъниста, разчитане на следи, заучаване и изпълняване на индиански песни и танци, свирене на флейта и на други характерни инструменти. Пряко отношение към автентичността има ученето и прилагането на разпространения сред племената от Големите равнини „език на знаците“ и особено на различни племенни езици – лакотски, оджибуейски, ирокезки и т.н.

Според повечето „евро-индианци“ истински автентичното пресъздаване на елементи от индианските традиции и история изисква специално отношение, което превръща процеса на реконструирането им в тяхно *преживяване*. Това се извява особено ярко при взаимоотношенията вътре в групата – и то далеч не само чрез използване на „индиански изрази“ или подражаване на „индианско поведение“.

³⁵ Кюмюрджиев, Л. – Поглед отблизо върху възникването и развитието на „индианските“ групи в Европа – сп. ТЕРЕНИ, брой 2 „Поглед отблизо“, 2021.

³⁶ И.Р., дългогодишен български индианист (на 49 по време на интервюто).

Всъщност едни от най-интересните аспекти на разбиранията за постигане на достоверност в „индианските“ групи са „роднинството по дух“ между членовете им, специфичното „племенно съзнание“, което тези съмишленици изграждат, общата им ритуалистика – традиционно индианска, собствена или смесена.³⁷ Резултатите от проучвания върху тези и други пътища към търсенето на автентичност – като церемониалните осиновявания на европейци в индиански семейства от Северна Америка или използването в реконструкцията на методи, близки до тези на експерименталната археология – са материал за следващи публикации.

БИБЛИОГРАФИЯ:

Нефёдов, А. 2019 *ГОЛОСА* (сборник) – кн. 1 и 2, Издателские решения [Nefëdov, A. 2019 *GOLOSA* (sbornik) – kn. 1 i 2, Izdatelyskie resheniya]

Brædder, A. 2019 Expertise and Amateurism. In *The Routledge Handbook of Reenactment Studies*. Routledge

Deloria, P.J. 1998. *PLAYING INDIAN*

Dziebel, German V. 2006. *PLAYING AND NOTHING: European Appropriations of Native American Cultures in the Late 20th Century*

Feest, Christian F. 1999. (Ed.) *INDIANS AND EUROPE: And Interdisciplinary Collection of Essays*

³⁷ «Первые американцы – индейцы Америки: прошлое и настоящее», No 8, 2001, стр. 128-137.

Hadden, R. L. 1999. *Reliving the Civil War: A reenactor's handbook*. Mechanicsburg, PA: Stackpole Books

Kalshoven, Petra 2012. *CRAFTING 'THE INDIAN': Knowledge, Desire, and Play in Indianist Reenactment*

Mackay, J., Stirrup, D. 2013. (Eds.) *TRIBAL FANTAZIES: Native Americans in the European Imaginary, 1900–2010*

Schultze, M. 2004. *Indianistische Simulationen zwischen authentischer Kritik des realen Sozialismus und imaginärer Absage*, Marburg and der Lahn

Watchman, R., 2005. *POWWOW OVERSEAS: The German Experience*. In *Powwow*, ed. Clyde Ellis, Luke Eric Lassiter, and Gary Dunham, pp. 241-257

Weber, A.D., 2019. *BLOOD BROTHERS AND PEACE PIPES: Performing the Wild West Festivals in Germany*